

Skupština Crne Gore
Odbor za rodnu ravnopravnost
00-63-9/17-

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA
RODNU RAVNOPRAVNOST
ZA 2016. GODINU

ODBOR ZA RODNU RAVNOPRAVNOST SKUPŠTINE CRNE GORE u 2016. godini održao je 12 sjednica. U okviru tematskih sjednica, Odbor je, petu godinu zaredom, održao sjednicu Ženskog parlamenta.

1. Odbor je, kao zainteresovano radno tijelo, sa aspekta svoje nadležnosti, razmotrio i podržao:

- *Predlog zakona o mladima* i Mišljenje dostavio Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

- *Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije Međunarodne organizacije rada o noćnom radu broj 171* i Mišljenje dostavio Odboru za međunarodne odnose i iseljenike, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

- *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Porodičnog zakona* i Mišljenje dostavio Odboru za zdrastvo, rad i socijalno staranje, na dalji postupak.

- *Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2015 godinu* i Mišljenje, uz ocjenu da je Izvještaj o radu za 2015. godinu najbolji do sada, kako po ukupnom kvalitetu tako i po statistici, dostavio Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

Zamjenik Zaštitnika je upoznao članove/ice Odbora sa podacima iz dijela Izvještaja koji se odnosi na rodnu ravnopravnost – Diskriminacija po osnovu pola i materinstva; Diskriminacija po osnovu seksualne orijentacije; Nasilje u porodici kao rodno zasnovano nasilje. Izvještaj je u pogledu statistike unaprijeđen kroz poštovanje Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

U Izvještaju je istaknuta saradnja sa Odborom za rodnu ravnopravnost. Zaštitnik i saradnici prisustvovali su sjednicama Odbora, sjednici Ženskog parlamenta, kao i tematskoj sjednici „Nasilje u porodici u romskoj i egipćanskoj zajednici u Crnoj Gori“.

U izvještajnoj godini od ukupno 641 pritužbe prispele ovoj Instituciji, žene su podnijele 222 pritužbe ili 34, 63%, što je što je neznatan porast u odnosu na prošlu godinu kada je podnijeto 187 od ukupno 576 pritužbi (32,47%). Zaštitnik je, postupajući po pritužbama u okviru svojih ovlašćenja preduzimao mjere i aktivnosti, u cilju zaštite ljudskih prava žena. Od ukupnog broja predmeta u radu po pritužbama žena (primljeni u 2015. godini i prenešeni iz prethodne godine), okončano je 226 pritužbi. Kao i prethodnih godina pritužbe su se odnosile na prava djeteta, zabranu diskriminacije, pravo na pravično i nepristrasno suđenje, odugovlačenje sudskog postupka, pravo iz radnog odnosa i pravo na rad, pravo na mirno uživanje imovine, pravo na lična dokumenta, pravo iz penzijskog i invalidskog osiguranja, pravo iz socijalne zaštite, pravo za zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje, pravo na ljudsko dostojanstvo, pravo na državljanstvo. Žene su podnosile pritužbe na rad sljedećih organa: državnih organa, javnih službi, sudova, organa lokalnih samouprava, tužilaštva, policije, organa za vođenje prekršajnog postupka i ostalih organa. Po ocjeni Zaštitnika, u Crnoj Gori je uspostavljen zakonodavni okvir kada je u pitanju rodna ravnopravnost, ali je neophodna njegova dosljedna i puna implementacija u praksi. Zaštitnik insistira na daljim mjerama u pravcu ostvarivanja de jure i de facto ravnopravnosti žena. Značajan impuls dat je proširenjem obima sankcija koje se tiču diskriminacije po osnovu pola, te kršenja principa jednakog tretmana muškaraca i žena u određenim oblastima života, uključujući i diskriminaciju prema ženama usljed trudnoće. Zakonom je između ostalog, definisano i da rodna ravnopravnost, osim ravnopravnosti polova, podrazumijeva i osobe drugačijeg rodnog indentiteta. Izmjene i dopune Zakona o rodnoj

ravnopravnosti iz 2015. godine su u cjelosti zasnovane na stavu Zaštitnika o potrebi objedinjavanja procedura unutar jedinstvenog tijela za jednakost, koje bi u ovom slučaju funkcionisalo kao dio strukture i organizacije institucije Zaštitnika. Preciznije rečeno, dosadašnji mehanizam podnošenja predstavki resornom Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, te apsolutno odsustvo njegovog korišćenja, ukazali su na neodrživost takvog rješenja. Nadležnosti Zaštitnika propisane Zakonom o zabrani diskriminacije inkorporirane su i u novi Zakon o rodnoj ravnopravnosti, te je postignuta usklađenost oba zakona u pogledu djelovanja ove Institucije radi zaštite od diskriminacije po osnovu rodnog identiteta. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti iz 2015. godine propisane su dvije odredbe, za koje su predviđene sankcije, a koje se odnose na upotrebu rodno senzitivnog jezika i obavezne obuke o rodnoj ravnopravnosti za sve zaposlene, uključujući i medije.

2. Tematske sjednice

- Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, organizovao je *peto zasjedanje Ženskog parlamenta*, na Međunarodni dan žena, u cilju promovisanja ženskih ljudskih prava u Crnoj Gori i potrebe za većim učešćem žena u političkom i javnom životu, kako bi se putem dijaloga između Skupštine, Vlade i civilnog društva dobio pregled stanja u domenu rodne ravnopravnosti i identifikovale oblasti u koje je neophodno uložiti dodatne napore, radi postizanja značajnih rezultata, sa ciljem promocije ženskih ljudskih prava u Crnoj Gori. Članovi i predstavnici/e Vlade Crne Gore odgovarali su na 15 pitanja predstavnica ženskih grupa parlamentarnih partija, sindikata i nevladinih organizacija, a na 12 pitanja studenata/tkinja Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran i polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica odgovarale su predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica, predsjednica Ustavnog suda Desanka Lopčić, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva Republike Crne Gore Olga Perović, prva potpredsjednica Vlade dr Gordana Đurović, prva predsjednica Opštine Kotor Vida Kaščelan, ministarka bez portfelja i prva žena predsjednica političke partije Marija Vučinović, ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević i ministarka nauke dr Sanja Vlahović.

Članice ženskih parlamentarnih partija, nevladinih organizacija i sindikata pitanja su postavile: predsjedniku Vlade (1), potpredsjedniku Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku (1); potpredsjedniku Vlade (1); Vladi (1), ministarki odbrane (1); v.d. ministra unutrašnjih poslova (2); ministru za ljudska i manjinska prava i v.d. ministra unutrašnjih poslova (1); ministru za ljudska i manjinska prava (5); ministru kulture (1); ministru prosvjete (1).

Studenti/kinje Univerziteta Crne Gore, postavili su tri pitanja - prvoj predsjednici opštine Vidi Kaščelan, ministarki rada i socijalnog staranja Zorici Kovačević i ministarki nauke dr Sanji Vlahović; Univerziteta Donja Gorica, postavili su četiri pitanja - prvoj potpredsjednici Vlade dr Gordani Đurović, predsjednici Vrhovnog suda Crne Gore Vesni Medenici, ministarki bez portfelja Mariji Vučinović, ministarki nauke dr Sanji Vlahović; Univerziteta Mediteran, postavili su tri pitanja - članici Izvršnog vijeća 1978 i 1981. godine i članici Predsjedništva RCG 1986. godine Olgi Perović, prvoj potpredsjednici Vlade dr Gordani Đurović i predsjednici Ustavnog suda CG Desanki Lopčić; polaznice „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja“, Podgorica, postavile su dva pitanja - članici Izvršnog vijeća 1978 i 1981. godine i članici Predsjedništva RCG 1986. godine Olgi Perović i prvoj potpredsjednici Vlade dr Gordani Đurović).

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.
Sjednicu je otvorio Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore.

Sjednici su prisustvovali: potpredsjednik Skupštine Suljo Mustafić, poslanice, predsjednici klubova poslanika, pomoćnica generalnog sekretara Skupštine, predstavnici/ce diplomatskog kora, međunarodnih organizacija i lokalne samouprave, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, predsjednice SO Nikšić i Šavnik, predsjednica Opštine Gusinje, savjetnica Predsjednika Crne Gore, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, predsjednica Crvenog krsta Crne Gore, nezavisne ekspertkinje.

Za učesnike/ce „Ženskog parlamenta“ priređena je izložba rukotvorina NVO „Udruženje žena Ostros“.

- Na 58.sjednici održanoj, u proširenom sastavu, 15.marta, predstavljeno je *Istraživanje o percepciji predstavnika pravosuđa o nasilju u porodici i nasilju nad ženama*. *Istraživanje* je sproveda renomirana međunarodna agencija IPSOS Strategic Marketing, kroz projekat “Pristup pravdi za žrtve nasilja u porodici”, koji je realizovala Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj u Crnoj Gori (UNDP), u partnerstvu sa Centrom za ženska prava, Ministarstvom za ljudska i manjinska prava - Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti, a uz finansijsku podršku Ambasade Norveške u Beogradu.

Osnovni cilj ove studije je prikupljanje i analiza ličnih stavova predstavnika/ca pravosuđa (sudija, pomoćnika sudija, tužilaca, pomoćnika i zamjenika tužilaca, kao i advokata) o rodno zasnovanom nasilju u porodici, kao i njihove percepcije o institucijama i stereotipima ugrađenim u njih, a koje se odražavaju na tretman žrtava nasilja u porodici tokom sudskih postupaka.

U uvodnom dijelu govorile su: Nada Drobnjak, predsjednica Odbora, Fiona McCluny, stalna koordinatorka Sistema UN-a i stalna predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori i Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore. Predstavnici/e međunarodne agencije IPSOS Strategic Marketinga Marko Uljarević i Dunja Anzlem predstavili su *Istraživanje o percepciji predstavnika pravosuđa o nasilju u porodici i nasilju nad ženama*, a iskustva iz prakse iz ugla povjerljivih lica, saopštila je izvršna direktorica Centra za ženska prava Maja Raičević.

Sjednici su prisustvovali/e i sudije i sutkinje Prekršajnog suda u Podgorici, Osnovnog suda u Podgorici i Osnovnog suda u Cetinju, članica Sudskog savjeta, predstavnice Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije, predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava, predstavnici/ce nevladinih i međunarodnih organizacija i Ambasade SAD-a.

Sjednica je organizovana u saradnji sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori i Centrom za ženska prava.

- Na 63. sjednici održanoj 20. juna razmotrene su: *Informacija o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori* i *Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama*.

Informacija o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori sadrži pregled stanja i preporuka u oblasti političkog i javnog djelovanja žena. Neke od preporuka za unapređenje stanja u ovoj oblasti su: unaprijediti vođenje rodne statistike o političkoj participaciji žena na državnom i opštinskom nivou; pola godine prije parlamentarnih izbora spovoditi istraživanje o stepenu zainteresovanosti žena za politički aktivizam i dio aktivnosti planirati i realizovati shodno rezultatima i analizi istraživanja; podsticati partnerstvo između međunarodnih donatora, političkih partija, nevladinih organizacija koje se bave političkom participacijom žena, medija i sindikata sa ciljem organizovanja kontinuiranih edukacija za žene

iz političkih partija; umanjiti barijere za veću političku participaciju žena; uspostaviti saradnju sa medijima u Crnoj Gori (nacionalnim i lokalnim) sa ciljem promovisanja ideje većeg angažovanja žena u političkim partijama; ohrabriti političke partije da uspostave unutarpartijske kvote, osnuju unutarpartijske ženske forume, logistički podstiču političarke.

U Informaciji je naglašeno da žene iako čine većinu stanovništva u Crnoj Gori (50,6%) i u većem broju završavaju fakultet (60,5%) i dalje su podzastupljene na mjestima odlučivanja. Ove važne činjenice govore da se ne smije zanemarivati potencijal polovine stanovništva kojeg čine žene, i njihov doprinos kreiranju demokratskog društva. Zakonodavne i institucionalne promjene, kao i akcije i kampanje koje su sprovedene u proteklom razdoblju, dovele su do određenog napretka, ali nijesu dovele do uklanjanja različitih oblika diskriminacije žena niti do društva jednakih mogućnosti za oba pola.

Informacija je pokazala da postoji tendencija rasta učešća žena u izvršnoj i sudskoj vlasti, kao i u zakonodavnoj na lokalnom nivou. Ohrabruje činjenica da je nakon lokalnih izbora u 14 crnogorskih opština u 2014. godini, primjenom novih zakonskih rješenja, povećana zastupljenost žena – odbornica u parlamentima na lokalnom nivou sa 16,75% na 28,52%, a u Skupštini Glavnog grada zastupljenost žena je povećana sa 17,54% na 32%. U Skupštini Crne Gore, procenat poslanica u izvještajnom period je 17,3%, kako je bilo na početku tekućeg saziva, ali i dalje imamo najniži procenat poslanica u širem region. Prema Informaciji, u Vladi CG četiri žene su obavljale ministarsku funkciju. Na čelnim pozicijama pomoćnika/ca ministara je preko 44% žena. Takođe, na čelnim pozicijama radnih grupa za pregovaračko poglavlje 23 i 24 su žene. U sudovima, žene su zastupljene sa 65%. Na čelnim pozicijama u Vrhovnom i Ustavnom sudu Crne Gore su žene. Učešće žena u političkom odlučivanju na lokalnom nivou predstavlja izuzetno važan aspekt i preduslov za uspostavljanje rodne ravnopravnosti i ovo učešće se može posmatrati sa nekoliko aspekata: kao udio žena među članstvom i vođstvom političkih stranaka, kao udio žena među odbornicima lokalnih skupština ili kao udio žena na najvišim rukovodećim položajima u lokalnoj vlasti. Analizirane su crnogorske opštine sa aspekta udjela žena među odbornicama lokalnih skupština i udjela u najvišim pozicijama u lokalnoj vlasti. Objektivni podaci ukazuju na podzastupljenost žena u zakonodavnoj i izvršnoj lokalnoj vlasti, a bilježi se visoko učešće žena među zaposlenima.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora je konstatovala da se Odbor upoznao sa Informacijom o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori, i dao preporuku da se pri sačinjavanju naredne informacije Odbor upozna sa njenom sadržinom prije dostavljanja Vladi Crne Gore na usvajanje.

Cilj Smjernica za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama je da kreatori/ke lokalnih politika budu upoznati sa značajem ženskog preduzetništva, kako bi ovaj ekonomski potencijal mogao biti u potpunosti valorizovan. Ženskom preduzetništvu treba posvetiti posebnu pažnju zbog više važnih razloga, a jedan od njih je i da se razvojem ženskog preduzetništva stvaraju preduslovi za otvaranje novih radnih mjesta, što utiče na privredni razvoj na lokalnom nivou i razvoj društva u cjelini. I dalje je prisutno diskriminatorско mišljenje, da žene nijesu sposobne da postanu uspješne preduzetnice. Međutim, one su se u prethodnim godinama dokazale uspješnim poslovanjem, primjenom novih ideja i novih rješenja u organizaciji i upravljanju privrednim subjektima. Jedan od problema sa kojima se žene u Crnoj Gori srijeću bez obzira na jednakost pred zakonom je i nasljeđivanje imovine i vlasništva nad njom, što umanjuje njihove šanse za započinjanje sopstvenog biznisa. Preporuke koje u značajnoj mjeri mogu uticati na razvoj ženskog preduzetništva na lokalnom nivou odnose se na: formiranje jedinstvene baze podataka o preduzetnicama na svakom pojedinačnom lokalnom nivou; u okviru postojećih finansijskih olakšica za preduzetničke i druge male i srednje biznise, u prvim godinama rada sagledati mogućnost

podrške preduzetnicama, kako bi brže razvile svoje biznise; lokalni organi vlasti da povremeno razmatraju probleme preduzetništva i preduzetnika/preduzetnica; povećanje informisanosti koja uzima u obzir rodne uloge i prilagođena je mogućnostima žena, kroz sve lokalne medije; rodno senzibilisanje svih ključnih aktera u lokalnim upravama za razvoj ženskog preduzetništva; uraditi rodnu analizu javnih politika kao i razvijanje regionalne i međunarodne saradnje i umrežavanje.

Informaciju o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori i Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama, koje je usvojila Vlada Crne Gore, a pripremila Ministarstvo za ljudska i manjinska predstavlja je načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Biljana Pejović.

- Na 64.sjednici održanoj 27. juna razmotrene su: Strategija zaštite od nasilja u porodici 2016-2020 sa Akcionim planom; Informacija o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014.godine i Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica u cilju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Strategijom su definisani ciljevi, kojima se želi postići sljedeće: Prvi cilj odnosi se na usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija). U okviru drugog cilja, žele se postići poboljšani stručni kapaciteti i multidisciplinarni pristup u sprovođenju propisa iz oblasti zaštite od nasilja u porodici. Predviđeno je sprovođenje deset opsežnih mjera kako bi se uspostavila bolja koordinacija rada između institucija, uključujući prikupljanje i razmjenu podataka. Sa druge strane, mjerama se želi postići standardizovanje procedura za rad profesionalaca, kroz kontinuiranu obuku i nadzor nad njihovim radom, kako bi pomoć koju pružaju bila brza, efikasna, prilagođena okolnostima i ličnim karakteristikama žrtve. Treći cilj je povećan nivo javne svijesti o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, koji bi na kraju strateškog perioda trebalo da se ogleda kroz povećan nivo informisanosti i znanja javnosti o uzrocima, rasprostranjenosti i posljedicama nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i postojećim mehanizmima zaštite od nasilja. Kroz sedam mjera u okviru četvrtog cilja želi se uspostaviti poboljšan sistem institucionalne zaštite od nasilja u porodici. Mjere podrazumijevaju unaprijeđenje postojećih servisa opšte i specijalizovane podrške kako bi se uskladili sa standardima koje propisuje Konvencija SE o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i Konvencijom UN o pravima djeteta i Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. Sljedećim ciljem želi se postići unaprijeđen pristup pravdi i pravna zaštita od nasilja u porodici, što će se ogledati kroz sprovođenje efektivnih mjera zaštite i podrške žrtvama i svjedocima u postupcima pred istražnim i pravosudnim organima.

Informacija o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu sadrži pregled mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2014. godinu. Pored aktivnosti državnih organa i institucija predstavljene su i aktivnosti nevladinih organizacija koje se bave zaštitom od nasilja u porodici, bez obzira da li su rađene u partnerskoj saradnji sa državnim organima ili samostalno.

Odboru su, takođe, predstavljene i *Smjernice* za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, u cilju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koje čine skup različitih aktivnosti, usmjerenih ka različitim činiocima i ciljnim grupama, i neophodno ih je realizovati na kvalitetan način da bi se smanjio problem rodno zasnovanog nasilja.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak istakla je činjenicu da su Informacijom obuhvaćene i aktivnosti Odbora za rodnu ravnopravnost, povodom obilježavanja 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Na tematskoj sjednici Odbora predstavljeno je Mišljenje o uticaju potvrđene Konvencije SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici na zakonske propise u Crnoj Gori, koje su, na inicijativu Odbora, uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, sačinili eksperti ODIHR-a iz Varšave. Publikaciju „Zaštita od nasilja u porodici – moja prava“ podržao je Politički klub žena za borbu protiv nasilja u porodici, Centar za ženska prava i Dom zdravlja u Danilovgradu. Ova publikacija je nastala sa ciljem da se javnost upozna sa problemom nasilja u porodici, pravima žrtava tog nasilja i obavezama države u suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Predsjednica je konstatovala da je napredak na polju zaštite od nasilja u porodici vidljiv, ali da i dalje treba raditi na podizanju svijesti javnosti, kao i da će Odbor u narednom periodu organizovati tematsku sjednicu posvećenu izvještavanju medija o slučajevima nasilja.

Kroz usvajanje *Smjernica za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica*, Vlada Crne Gore, naglašava potrebu da se pojavi nasilja u porodici kao i svakog oblika rodno zasnovanog nasilja dodatno posveti pažnja kroz jačanje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa nevladinim organizacijama i lokalnim zajednicama. U ovom dokumentu dat je prikaz stanja i aktivnosti koje se sprovode u cilju sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Crnoj Gori, od strane relevantnih institucija i određenih nevladinih organizacija. Takođe dat je statistički pregled o slučajevima nasilja koji je dobijen od strane relevantnih institucija i nevladinih organizacija. Za potrebe izrade ovog dokumenta, a sa ciljem njegovog višeg kvaliteta i želje da se na jednom mjestu sakupe najrazličitiji podaci o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, izrađen je upitnik koji je poslat svim lokalnim institucijama i nevladinim organizacijama koje se bave fenomenom nasilja u svakoj od crnogorskih opština. Svi podaci koji su dati pokazali su da je neophodno preduzimati dalje strateške mjere za osiguranje prevencije nasilja, kako nasilja u porodici, tako i nasilja nad ženama u širem smislu, te obezbijediti kvalitetne, djelotvorne i kredibilne mehanizme zaštite žrtava nasilja i efikasnog gonjenja počinitelaca u cilju smanjenja tolerancije nasilja kako od strane pojedinaca, bilo da su počinioci ili žrtve, relevantnih institucija, tako i od društva u cjelini. U skladu sa tim date su relevantne smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, u cilju sprečavanja, suzbijanja i zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Ono što se izdvaja kao prioritetno je: nastaviti sa jačanjem svijesti o nasilju kao društveno neprihvatljivom ponašanju, ukazivati na neophodnost prepoznavanja nasilja, njegove jasne definicije, kao i da takvi oblici ponašanja moraju biti sankcionisani, s obzirom da je nasilničko ponašanje uvijek neopravdano i sopstveni zbog onoga koji ga vrši. Takođe, neophodno je nastaviti sa jačanjem uloge institucija koje su dužne zaštititi žrtve nasilja i pružiti im podršku, naročito na lokalnom nivou. Lokalne zajednice treba da budu nosioci ovih aktivnosti u saradnji sa relevantnim institucijama, kao i sa nevladinim organizacijama koje imaju višegodišnje iskustvo u pružanju zaštite žrtvama nasilja. Dat je i niz drugih preporuka - da je neophodno kontinuirano vršiti specijalističke treninge za voditelje slučaja za zaposlene u Centrima za socijalni rad, policiji, zdravstvene radnike, sudije i tužioce, predstavnike svih institucija u opštinama; neopodno je na aktivan način u sve aktivnosti, naročito edukativne, uključiti medije, sa ciljem da odgovorno izvještavaju o rodno zasnovanom nasilju; kreirati edukativne programe o prevenciji i eliminisanju nasilja u porodici i njihovo inkorporiranje u sve nivoe školskog sistema; vršnjačka edukacija u

osnovnim i srednjim školama u kontinuitetu; jačati kapacitete multidisciplinarnih timova, i učiniti ih vidljivim; kontinuirano vršiti istraživanje o rasprostranjenosti nasilja nad ženama u Crnoj Gori itd.

Tokom izlaganja Biljana Pejović je saopštila da je Evropska komisija u Izveštaju o napretku za 2014. godinu ocijenila da nivo nasilja u porodici, kao i nasilja nad ženama uopšte, ostaje zabrinjavajuća pojava u crnogorskom društvu. S tim u vezi, izrazila je uvjerenje da se ovim dokumentom doprinosi poboljšanju navedenog problema.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak je konstatovala da je napredak na polju zaštite od nasilja u porodici vidljiv, ali da i dalje treba raditi na podizanju svijesti javnosti, kao i da će Odbor u narednom periodu organizovati tematsku sjednicu posvećenu izvještavanju medija o slučajevima nasilja.

Članu/icama Odbora Strategiju i Informaciju predstavio je načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Igor Vučinić, a Smjernice načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava .

Sjednici su prisustvovala: saradnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Tatjana Andelić, izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative, Nikšić Fana Delija i savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji EU u Crnoj Gori Barbara Rotovnik.

- Na 65.sjednici održanoj 4. jula razmotren je Izveštaj o realizaciji Programa sprovođenja 2015-2016. za 2015. Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017.

Članu/icama Odbora Izveštaj je predstavila načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Biljana Pejović. Izveštaj je usvojila Vlada Crne Gore, a pripremila Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa svim relevantnim institucijama kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou, kao i sa nevladinim organizacijama. Izveštaj je prvi put dat u tabelarnom prikazu sa informacijama koje su dobijene od kontakt osoba nadležnih institucija, koje su prepoznate kao nosioci aktivnosti ili partneri na sprovođenju mjera iz PSPRR-a.

Pored Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore i institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, kao institucionalni mehanizmi za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti, svojim aktivnostima značajno su unaprijedili stanje u ovoj oblasti. U okviru kampanje "16 dana aktivizma borbe protiv nasilja nad ženama" na međunarodnoj konferenciji pod nazivom "Opšte i specijalizovane usluge podrške-garancije kvaliteta usluga", koju su organizovali Odbor i NVO "Sigurna ženska kuća" 24-25. novembra 2015.godine, usvojena je Podgorička deklaracija protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Podrška aktivnostima iz ovog izvještaja je data i od strane međunarodnih organizacija – Kancelarije UNDP-a i Misije OEBS-a u Crnoj Gori, koje su kao partnerske organizacije pružale i finansijsku i tehničku pomoć, a podršku je pružila i Delegacija EU u Crnoj Gori. Nevladine organizacije koje se bave zaštitom i unaprjeđenjem ljudskih prava i prava žena, imale su značajnu ulogu u sprovođenju aktivnosti, kroz svoje samostalne projekte i kroz učešće u zajedničkim projektima i kampanjama. Veliki broj aktivnosti iz ovog izvještaja, inkorporiran je u izvještajima o realizaciji akcionih planova za pregovaračka poglavlja 23: Pravosuđe i temelja prava i 19: Socijalna politika i zapošljavanje, koji su pokazali da su se mjere predviđene ovim akcionim planovima u potpunosti realizovane.

U izvještajnom periodu došlo je do unaprjeđenja zakonodavnog i strateškog okvira. Usvojeni su Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći i Zakon o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja. U cilju unaprjeđenja politika rodne

ravnopravnosti Vlada Crne Gore, 2015. godine, usvojila je poseban strateški dokument - Strategiju za razvoj ženskog preduzetništva, čime je ovom pitanju data posebna važnost, kao i Strategiju za zaštitu od nasilja u porodici, kojom su predviđene aktivnosti usmjerene na unapređenje prevencije i zaštite od nasilja u porodici i nasilja nad ženama. Za dalje unapređenje politike rodne ravnopravnosti je najznačajnije da je inoviran Zakon o rodnoj ravnopravnosti u pravcu veće zaštite od diskriminacije po osnovu pola. Inovirana rješenja koja su usklađena sa standardima EU u ovoj oblasti su u značajnoj mjeri unaprijedila poštovanje ljudskih prava žena i njihovu još djelotvorniju zaštitu, kroz uvođenje strožije kaznene politike. Takođe, Vlada Crne Gore je 2015. godine usvojila tri važna dokumenta koja tretiraju pitanje rodne ravnopravnosti: Informaciju o zastupljenosti žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vasti, Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama i Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, u cilju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici. U 2015. godini Vlada Crne Gore usvojila je II Periodični izvještaj o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama (CEDAW Konvencija), koji je dostavljen nadležnom CEDAW Komitetu UN-a u Ženevi. Podaci ukazuju da je Crna Gora ostvarila napredak u pogledu integrisanja politike rodne ravnopravnosti u različitim segmentima društva, te da je unaprijeđen zakonodavni okvir zaštite ljudskih prava žena u okviru kojeg su implementirani međunarodni standardi, a ojačani su i institucionalni mehanizmi rodne ravnopravnosti i jednakosti između muškaraca i žena.

Značajno je unaprijeđena politika rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, kroz zajedničku saradnju Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori, kao i partnera iz lokalnih samouprava. U 2015. godini, potpisani su memorandum o saradnji o razvoju i unapređenju politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou sa još sedam opština, čime je zaokružen proces i sada su memorandumima potpisani u svim opštinama u Crnoj Gori.

U izvještajnom periodu organizovan je veliki broj obuka za različite ciljne grupe - organi državne uprave, lokalne uprave, tužilaštvo, sudstvo, policija, obrazovne ustanove, zdravstvene ustanove, centri za socijalni rad, mediji, RE populacija, NVO i drugi.

U 2015. godini, potpisani su brojni memorandumima o saradnji sa nevladinim organizacijama, Policijskom akademijom, Investicionim razvojnim fondom, opštinama. Veliku važnost ima Memorandum o saradnji u oblasti zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u porodici, koji je potpisan između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i nevladinih organizacija koje pružaju usluge SOS telefona i smještaja za žene i djecu žrtve nasilja. Potpisivanje ovog memoranduma predhodilo je uspostavljanju nacionalne SOS linije za žene i djecu žrtve nasilja u porodici. Takođe je važan Sporazum o saradnji između Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Kancelarije UNDP-a i Investicionog razvojnog fonda u cilju uspostavljanja povoljne kreditne linije za žene preduzetnice, kao i Memorandum o saradnji između Ministarstva za ljudska i manjinska prava i NVO "Udruženje preduzetnica Crne Gore", u vezi sa podsticanjem ženskog preduzetništva.

Izvještaj je pokazao da je od predviđenih mjera iz Programa sprovođenja PAPRR-a realizovana 21 mjera, da se 91 mjera realizuje u kontinuitetu, da je djelimično realizovano sedam mjera, kao i da sedam mjera nije realizovano. U ovom izvještaju označeno je i 18 mjera, koje još nijesu dospjele za izvještavanje i o kojima će se izvještavati tek u narednom izvještaju.

Nakon rasprave, konstatovano je da je Odbor razmotrio Izvještaj o realizaciji Programa sprovođenja 2015-2016. Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017, i dao preporuku Ministarstvu za

ljudska i manjinska prava, da pri sačinjavanju narednog izvještaja, od institucija koje dostavljaju informacije za izvještaj, zahtjevaju konkretne podatke.

U okviru tekućih pitanja, razgovarano je o aktivnostima između sjednica, kao i predstojećim aktivnostima.

- Na 66. sjednici održanoj 11. jula razmotreni su: Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 za 2015. godinu; *Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana Crne Gore 2016-2020 sa Akcionim planom za sprovođenje Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana Crne Gore 2016-2020 za 2016. godinu* i *Nacrt akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija -Žene, mir, bezbjednost u Crnoj Gori (2016 - 2017)*.

Članulicama Odbora *Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 za 2016. godinu* i *Strategiju za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana Crne Gore 2016-2020 sa Akcionim planom za 2016. godinu*, predstavili su načelnica Odjeljenja za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Tatjana Anđelić i samostalni savjetnik u Odjeljenju za unaprijeđenje i zaštitu prava Roma i Egipćana u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Sokolj Beganaj.

Izvještaj i Strategiju, početkom 2016. godine, usvojila je odnosno donijela Vlada Crne Gore. Strategija je usklađena sa uočenim potrebama i izazovima povezanim sa socijalnim uključivanjem Roma i Egipćana na svim nivoima: lokalnom, područnom, nacionalnom i EU. Strategija sadrži opšte i posebne ciljeve postavljene kao smjernice za kreiranje javnih politika usmjerenih na socio-ekonomsko uključivanje romskih zajednica do 2020.godine. Strategija obuhvata četvorogodišnji period, a biće realizovana kroz jednogodišnje akcione planove. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano radi edukacije na temu "Osnaživanje pripadnica manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom". Ove edukativne aktivnosti izuzetno su važne s obzirom da podaci pokazuju da se pripadnice manjinskih naroda, prije svega romske i egipćanske, suočavaju sa višestrukom diskriminacijom, što je posljedica rodne pripadnosti i pripadnosti manjinskom narodu, odnosno manjinskoj nacionalnoj zajednici. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je tokom 2015. godine organizovalo niz aktivnosti, naročito u odnosu na pitanja suzbijanja ranih i prisilnih brakova među ovom populacijom. Ministarstvo je u skladu sa Akcionim planom za Poglavlje 23 i Akcionim planom za implementaciju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 za 2015. godinu, u skoro svim crnogorskim gradovima u kojima žive pripadnici romske i egipćanske populacije organizovalo edukacije roditelja, djece, romskih i egipćanskih aktivista/aktivistkinja, službenika/službenica državne uprave o zaštiti od nasilja u porodici i maloljetničkih prisilnih brakova među romskom populacijom. Ove aktivnosti su realizovane sa Ministarstvom unutrašnjih poslova odnosno Upravom policije i nevladinim organizacijama, konkretno sa „Centrom za romske inicijative“, Nikšić, i to u sljedećim gradovima: Berane, Podgorica, Bar, Ulcinj, Kotor, Nikšić, Tivat, Budva, Herceg Novi i Bijelo Polje. U organizaciji Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima i Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu u partnerstvu sa UNICEF-om, održana je inicijalna obuka za predstavnike organa za sprovođenje zakona na temu „Borba protiv trgovine djecom, dječijeg prosjačenja i prisilnih dječijih brakova“.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora Nada Drobnjak je konstatovala da je Odbor razmotrio Izvještaj o sprovođenju Strategije za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012-2016 za 2015. godinu i Strategiju za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana Crne Gore 2016-2020 sa Akcionim planom za

sprovedenje Strategije za 2016. godinu, i da je tokom rasprave izrazio uvjerenje da će sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava saradivati u realizaciji pojedinih aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za 2016. godinu.

Takođe, Odbor je u okviru Programa javne rasprave razmotrio *Nacrt akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – Žene, mir, bezbjednost u Crnoj Gori (2016-2017)*, koji je pripremila Međuresorska radna grupa formirana od strane Ministarstva odbrane na inicijativu NVO "SPES". U organizaciji Ministarstva odbrane, u okviru Programa javne rasprave organizovani su, početkom jula t.g. okrugli stolovi u Podgorici, Bijelom Polju i Baru.

Akcioni plan za primjenu Rezolucije 1325 u Crnoj Gori ima za cilj da obuhvati i razradi ključna područja za primjenu Rezolucije 1325 i njoj pratećih rezolucija, poveća učešće žena u odlučivanju u svim pitanjima koja se odnose na mir i bezbjednost, uključivanje rodne perspektive u sprječavanje sukoba i rodno zasnovanog nasilja, zaštitu žena i djevojaka i njihovih prava u mirnodopsko vrijeme, kao i u konfliktnim zonama i integracije rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije. Na primjeni Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN, „Žene, mir, bezbjednost” i njoj pratećih rezolucija u Crnoj Gori su, do sada, aktivnosti realizovale državne institucije i nevladine organizacije.

Nacrt akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN - Žene, mir, bezbjednost u Crnoj Gori (2016 – 2017), predstavila je koordinatorka za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu odbrane Radmila Đakonović.

Odbor je podržao donošenje Akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 SB UN – Žene, mir, bezbjednost u Crnoj Gori (2016-2017), uz konstataciju da mišljenja i sugestije iskazane tokom javne rasprave, mogu doprinijeti poboljšanju teksta i iskazano uvjerenje da će u realizaciji pojedinih aktivnosti Odbor saradivati sa Ministarstvom odbrane.

-Na 67.sjednici *sjednici održanoj 18. jula* razmotreni su: Predlog plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore 2016-2017 i Rezolucija PSSE 2111 (2016) – Procjena uticaja mjera za poboljšanje zastupljenosti žena u politici.

Prepoznajući značajnim izradu ovog dokumenta za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori podržala je rad Odbora angažujući eksperte Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), koji su sačinili Smjernice, koje su predstavljene na tematskoj sjednici Odbora krajem 2015. godine i poslužile su kao uputstvo za izradu ovog plana. Odbor je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori organizovao više sastanaka i Radionicu namijenjenu izradi Nacrta plana, u čijem radu su učestvovali i predstavnici/ce Administrativnog odbora, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, predstavnik Centra za romske inicijative, zaposleni u sekretarijatima pojedinih odbora, Kancelariji generalnog sekretara Skupštine, Službi za ljudske resurse i opšte poslove Skupštine. Izrada Smjernica predstavljala je specifičan zadatak i izazov za ekspertske tim, s obzirom da ovaj dokument nemaju parlamenti zemalja Jugoistočne Evrope i parlamenti zemalja članica Evropske unije. Sličan dokument usvojio je Parlament Švedske, dok je u Parlamentu Moldavije u fazi izrade.

Planom su definisani ciljevi koji treba da budu postignuti u šest akcionih oblasti: Unapređenje i jačanje liderstva i posvećenosti konceptu rodne ravnopravnosti kroz inkluzivni pristup; Rodna uravnoteženost u političkom zastupanju kroz uravnoteženost u brojevima i odgovornostima; Rodno odgovorno

zakonodavstvo i politike koje usvaja Skupština Crne Gore; Unapređenje skupštinskih službi i infrastrukture sa ciljem dostizanja profesionalne izvrsnosti; Jačanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti u skupštinskoj kulturi; Skupština kao zastupnik rodne ravnopravnosti: približavanje javnosti.

U okviru akcionih oblasti definisane su aktivnosti/mjere, indikatori efekta, polazne osnove, odgovorna lica i vremenski okvir za njihovu realizaciju.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora Nada Drobnjak je konstatovala da je Odbor, u skladu sa Akcionim planom za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore, usvojio Plan aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore, septembar 2016 – septembar 2018. godine, o čemu će obavijestiti Kolegijum predsjednika Skupštine Crne Gore.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak informisala je članove/ice Odbora da je Parlamentarna skupština Savjeta Evrope, povodom rasprave posvećene mjerama za unapređenje učešće žena u politici, na sjednici održanoj 21. aprila 2016. godine, donijela *Rezoluciju 2111 (2016) – Procjena uticaja mjera za poboljšanje zastupljenosti žena u politici*. U Rezoluciji se konstatuje da su, uprkos političkoj posvećenosti i zakonskim obavezama, u većini zemalja članica Savjeta Evrope, žene i dalje značajno manje zastupljene u politici. Iz tog razloga, zemlje članice, posmatrači i partneri za demokratiju bi trebalo da razmotre mogućnost uvođenja principa rodne jednakosti u svoje najviše pravne akte ili zakone koji uređuju izborni proces. Pored navedenog, PSSE ističe da su izborne kvote najefikasniji način za postizanje značajnog i brzog napretka, pod uslovom da se pravilno osmisle i konzistentno sprovede. Međutim, kako bi se postigli održivi rezultati potrebne su i određene prioritetne mjere kao što su izdvajanje sredstava za aktivnosti namijenjene promovisanju većeg učešća žena u politici, veća zastupljenost političarki u medijima, te obuke i mjere podizanja svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti.

Predsjednica je konstatovala da se Odbor upoznao sa Rezolucijom PSSE 2011 (2016), kao i da će sa njom upoznati članove/icu Kolegijuma predsjednika Skupštine Crne Gore.

**

3. Konferencije

- Odbor je, u saradnji sa Centrom za romske inicijative, Nikšić i IPA Sekcijom Crne Gore, organizovao Regionalnu konferenciju na temu "Suzbijanje dječjih, prisilnih, ugovorenih brakova u zajednici Roma i Egipćana". Održavanjem ove konferencije, 8. aprila, u zgradi Skupštine Crne Gore, obilježen je Međunarodni dan Roma.

Na otvaranju su govorili/e: Nada Drobniak, predsjednica Odbora, Fana Delija, izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative-Nikšić, Vojislav Dragović, predsjednik Međunarodne policijske asocijacije – IPA Sekcija Crne Gore, Margaret Ann Uyehara, ambasadorica SAD-a u Podgorici, dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava, Zorica Kovačević, ministarka rada i socijalnog staranja, Jadranka Miličević, predstavnica CARE International-BiH i Sead Frljučkić, savjetnik direktora Uprave policije.

Predsjednica Odbora Nada Drobniak, u svom obraćanju, naglasila je da Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, nastoji da afirmiše politiku antidiskriminacije, kao i aktivnosti koje daju podsticaj unaprijeđenju ukupnog položaja romske i egipćanske zajednice, poštovanju ljudskih prava i sloboda i posebno sticanju uslova za bolji položaj i zaštitu djece i žena u romskoj i egipćanskoj populaciji. Između ostalog, saopštila je da prema podacima posljednjeg popisa stanovništva u Crnoj Gori živi 8.305 pripadnika romske i egipćanske zajednice i da statistika pokazuje da je prosječna starost Roma u Crnoj Gori 22 godine, a da tek jedna od stotinu osoba doživi 60 ili više godina. Ukazala je i na podatak da je svaka Romkinja između 15 i 19 godina već radala. Polazeći od navedenog, predsjednica Odbora Nada Drobniak, naglasila je da i dalje treba ulagati napor na podizanju svijesti o zabrani prisilnih i dječjih brakova, jer ugovoreni brakovi predstavljaju nasilje i pokušavaju se opravdati činjenicom da su dio romske tradicije, kao i da NVO Centar za romske inicijative i druge nevladine organizacije koje se bave ovim pitanjima već duže vrijeme ulažu napor da ovu pojavu učine vidljivom i prekinu njeno višedecenijsko tolerisanje.

Tokom plenarnog rada govorili/e su: Slavica Vasić, NVO "Bibija", Srbija, Nadica Balog, NVO "Romsko srce", Hrvatska, Fatima Naza, NVO "Centar za romske inicijative, Nikšić, Indira Bajramović, NVO "Bolja budućnost", BiH, Shpresa Agushi, NVO "Mreža romskih, egipćanskih i aškalskih ženskih organizacija", Kosovo, Ferdi Ismaili, NVO "Sonce", Makedonija, Zoja Tarlamišaj, NVO "Ruža" i Elvis Beriša, NVO "Koračajte sa nama", kao i Sandra Vekić, IPA Sekcija Hrvatska, Slavko Milić, IPA Sekcija Crna Gora, Shaban Tasholli, IPA Sekcija Kosovo, Dane Trajkovski, IPA Sekcija Makedonija.

Konferenciji su prisustvovali: član/ice Odbora, predstavnici IPA Sekcije - Crna Gora, Hrvatska, Kosovo i Makedonija, predstavnici/ce nevladinog sektora iz Crne Gore, Srbije, BiH, Hrvatske, Kosova i Makedonije, kao i predstavnici/e ministarstava, pravosuđa, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Ambasade SAD u Podgorici i međunarodnih organizacija.

Na kraju rada Konferencije usvojeni su Zaključci i Preporuke za sve aktere (donosioce odluka, državne institucije, predstavnike civilnog društva, predstavnike međunarodne zajednice i donatore), jer je zajednički rad na suzbijanju ove pojave, te regionalna saradnja i razmjena iskustva od vitalnog značaja.

Konferencija je organizovana u okviru projekta „Regionalna saradnja u suzbijanju dječjih, prisilnih, ugovorenih brakova u zajednici Roma i Egipćana“, koju sprovodi Centar za romske inicijative, Nikšić u saradnji sa IPA Sekcijom Crne Gore, uz finansijsku podršku Ambasade SAD u Podgorici.

4. Radionica

Odbor je, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori organizovao Radionicu namijenjenu izradi Nacrta plana za veće uvažavanje rodnog aspekta kroz rad parlamenta. (18. i 19.IV)

Smjernice za rodno odgovornu Skupštinu za period 2016-2017.godine, izrađene uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori i OEBS-ove Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), predstavljene su na tematskoj sjednici Odbora 11. decembra 2015. godine i treba da posluže kao uputstvo za izradu Plana za veće uvažavanje rodnog aspekta kroz rad parlamenta, što je jedna od mjera iz Akcionog plana za jačanje zakonodavne i kontrolne uloge Skupštine Crne Gore. Misija OEBS-a u Crnoj Gori i ODIHR, nastavili su sa pružanjem podrške angažovanjem eksperata/kinja i organizovanjem radionice, jer kreiranje, usvajanje i realizacija Plana treba da utiče na podizanje svijesti o pitanjima rodne ravnopravnosti i značaja integracija politika rodne ravnopravnosti, kao i na uspostavljanje mehanizama ostvarivanja rodne ravnopravnosti u Skupštini Crne Gore.

Radionici su prisustvovali: član/ice Odbora za rodnu ravnopravnost, član/ica Administrativnog odbora, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, šefica Kancelarije generalnog sekretara Skupštine, predstavnica Centra za romske inicijative, zaposleni u sekretarijatima Odbora za rodnu ravnopravnost i Administrativnog odbora, kao i predstavnik/ca Službe za ljudske resurse i opšte poslove Skupštine Crne Gore. Prvog dana rada prisutnima se obratio Den Redford, zamjenik šefice Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Radionicu su vodile ekspertkinje Karolina Leaković i Lana Ackar. Aktivni rad svih učesnika/ca se odvijao u okviru tri grupne radionice kako bi se detaljnije upoznali sa šest prioriternih oblasti naznačenih u Smjernicama.

**

Tabelarni prikaz

Broj sjednica	12
Broj razmatranih tačaka dnevog reda	29
Trajanje sjednica u satima i danima	16,30 sati 12 dana
Broj razmatranih prijedloga zakona	2
Broj razmatranih prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona	1
Broj razmatranih amandmana	
Broj podnijetih amandmana	
Broj razmatranih izvještaja koje pojedini organi saglasno zakonu dostavljaju Skupštini	1
Broj razmatranih izvještaja, strategija i drugih akata dostavljenih Odboru	
Broj konsultativnih saslušanja	
Učešće na sjednici u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine	155
Ostale aktivnosti Odbora (konferencije, javne tribine, sastanci, seminari, kampanje)	
- konferencije	2
- sastanci	6
- seminari	1
- javne tribine	3
- kampanje	1
- izložba	1

MEĐUNARODNE I OSTALE AKTIVNOSTI

Naziv aktivnosti	Završna konferencija „Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti u zemljama Zapadnog Balkana“
Datum	15. jun 2016.
Mjesto	Beograd
Organizator	UNDP SEESAC
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predstavnici/e ministarstava odbrane Crne Gore, Srbije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Noreške, predstavnice NATO-a, diplomatskog kora, kao i predstavnici/e UNDP SEESAC
Kratak opis aktivnosti	Rad konferencije odijao se u okviru panela: Značaj podizanja svijesti o ravnopravnosti u vojsci; Uloga mehanizama rodne ravnopravnosti u ministarstvima odbrane i oružanim snagama u unapređivanju rodne ravnopravnosti; Ključni aspekti politika za rodno osjetljivo upravljanje ljudskim resursima. Na marginama konferencije predsjednica Odbora, susrela se sa specijalnom predstavnicom Generalnog sekretara NATO-a za primjenu Rezolucije 1325, ministarkom odbrane Bosne i Hercegovine i ministrom odbrane Republike Srbije. Konferencija se sprovodi u okviru Projekta „Rodna ravnopravnost u oružanim snagama na Zapadnom Balkanu“.

Naziv aktivnosti	Godišnja regionalna konferencija parlamentarki
Datum	26 - 28. aprila 2016.
Mjesto	Tirana, Albanija
Organizator	Parlament Albanije i Predstavništvo OEBS-a u Albaniji, uz podršku UN WOMEN
Učesnici	Predsjednica i član Odbora Nada Drobnjak i Nikola Gegaj, predstavnici/e: Albanije, BiH, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Srbije i Turske, predsjednik Parlamenta Albanije, šef Predstavništva OEBS-a u Albaniji, stalni koordinator Sistema UN u Albaniji, ambasador Kraljevine Holandije i predstavnici/e međunarodnih organizacija.

Kratak opis aktivnosti	Rad konferencije odvijao se u okviru panela: „Jačanje uloge žena u parlamentu i lokalnoj upravi“, „Jačanje uloge žene u centralnoj vlasti“, „Uloga žene u demokratizaciji društva“ i „Jačanje uloge žena u ekonomiji“. Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, govorila je u okviru panela „Jačanje žena u centralnoj vlasti“.
------------------------	--

Naziv aktivnosti	Međuparlamentarni sastanak u Briselu povodom Međunarodnog dana žena
Datum	3. mart 2016.
Mjesto	Brisel
Organizator	Odbor za prava žena i jednakost polova (FEMM) Evropskog parlamenta
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, član i članica Odbora Nikola Gegaj i mr Branka Tanasijević, brojne visoke delegacije iz parlamenata zemalja članica EU, država kandidata, Norveške i Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope.
Kratak opis aktivnosti	Sastanak je održan na temu „Žene izbjeglice i azilantkinje u EU“. Na otvaranju su govorili: predsjednik Evropskog parlamenta Martin Schulz, bivša predsjednica Irske Mary Robinson i aktivistkinja za ljudska prava Nawal Soufi. U okviru panela, diskutovano je na teme „Nasilje nad ženama izbjeglicama i azilantkinjama“, „Rod i zdravstvena zaštita: položaj izbjeglica i azilantkinja“ i „Integracija žena izbjeglica“. Delegacija Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, učestvovala je u radu panela „Rod i zdravstvena zaštita: položaj izbjeglica i azilantkinja“. U okviru obilježavanja Međunarodnog dana žena, u Evropskom parlamentu, je 2. marta organizovana izložba na temu „Žene izbjeglice i azilantkinje u EU“, kojoj su prisustvovali i predstavnici/ce Odbora.

Naziv aktivnosti	Okrugli sto u okviru javne rasprave o Nacrtu akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – „Žene, mir i bezbjednost“ u Crnoj Gori
Datum	6. jul 2016.
Mjesto	Bijelo Polje
Organizator	Ministarstvo odbrane
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobniak, koordinatorka za pitanja rodne ravnopravnosti u Ministarstvu odbrane Radmila Đukanović, kapetan fregate Srđan Cvijetić, predstavnik NVO „Spes“ Branka Vlahović, predsjednica Opštine Kolašin Željka Vuksanović, potpredsjednica Opštine Bijelo Polje Nemša Omerhodžić, predstavnice lokalnih institucija i nevladinog sektora.
Kratak opis aktivnosti	U okviru Programa javne rasprave u sali Skupštine opštine održan je okrugli sto na kojem je predstavljen Nacrt akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori. Predsjednica Odbora, tokom diskusije, istakla je da je Rezolucija 1325 prva rezolucija UN koja se bavi pitanjima žena u sistemu bezbjednosti, a usvojena je 2000. godine, a da bi je Savjet bezbjednosti ojačao usvojio je još sedam pratećih rezolucija na istu temu – Žene, mir, bezbjednost. I muškarci i žene treba da budu odgovorni za svoju, bezbjednost porodice, lokalne zajednice, države, regiona u kojem žive. Sve statistike pokazuju da je malo žena na mjestima odlučivanja, pogotovo u sistemu bezbjednosti, koji se još uvijek dominantno smatra sferom u kojoj muškarci treba da djeluju. Ova Rezolucija ruši te barijere i njena primjena u Crnoj Gori je počela.

Naziv aktivnosti	Okrugli sto o primjeni Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN
Datum	5. jul 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Ministarstvo odbrane
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobniak, generalni direktor Direktorata za ljudske resurse u Ministarstvu odbrane Mihajlo Volkov, kapetanica Sanja Pejović, kao i predstavnici/e državnih institucija i nevladinih organizacija

Kratak opis aktivnosti	<p>Tema okruglog stola – Nacrt akcionog plana za implementaciju Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN – Žene, mir i bezbjednost (2016-2017).</p> <p>Akcioni plan za primjenu Rezolucije 1325 u Crnoj Gori ima za cilj da obuhvati i razradi ključna područja za primjenu Rezolucije 1325 i njoj pratećih rezolucija, poveća učešće žena u odlučivanju u svim pitanjima koja se odnose na mir i bezbjednost, uključivanje rodne perspektive u sprječavanju sukoba i rodno zasnovanog nasilja, zaštitu žena i djevojaka i njihova prava u mirnodopsko vrijeme, kao i u konfliktnim zonama i integracije rodne perspektive i rodnog obrazovanja u mirovne operacije.</p> <p>Na primjeni Rezolucije 1325 SBUN „Žene, mir i bezbjednost“ i njoj pratećih rezolucija u Crnoj Gori su, do sada, aktivnosti realizovale državne institucije i nevladine organizacije.</p>
------------------------	---

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora sa predstavnikom Evropske komisije
Datum	29. jun 2016.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak i predstavnik Evropske komisije Gordon Purvis
Kratak opis aktivnosti	<p>Predsjednica Odbora razgovarala je sa predstavnikom Evropske komisije koji vrši monitoring regionalnog projekta – Udruženim naporima ka novim evropskim standardima u zaštiti žena od rodno zasnovanog nasilja. Tokom sastanka predsjednica Odbora prezentovala je rezultate rada u oblasti rodne ravnopravnosti i nasilja nad ženama i istakla saradnju državnih institucija sa civilnim sektorom.</p>

Naziv aktivnosti	Okrugli sto na temu „Ostvarivanje prava na naknadu štete žrtava krivičnih djela nasilja u Crnoj Gori“
Datum	23. jun 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	NVO „Centar za ženska prava“, u okviru projekta „Balkans ACT (Against Crime of Trafficking) Bow“, koji podržava EU u okviru Partnerskog programa za organizacije civilnog društva.
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Vesna Medenica, šef Delegacije EU u Crnoj Gori Mitja Drobnič, izvršna direktorica NVO „Centar za ženska prava“ Maja Raičević, predstavnici/e mnogih institucija i nevladinih organizacija.
Kratak opis aktivnosti	Skup je organizovan u cilju prezentacije Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja.

Naziv aktivnosti	Sastanak poslanica u Skupštini sa Predsjednicom Republike Malte
Datum	9. jun 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Državni protokol
Učesnici	Predsjednica i članica Odbora Nada Drobnjak i mr Branka Tanasijević, poslanice Marija Maja Čatović, Draginja Vuksanović, Azra Jasavić, Mubera Kurpejović i Predsjednica Republike Malte Mara Lois Coleiro Preca.
Kratak opis aktivnosti	Posebna pažnja posvećena je rodnoj ravnopravnosti i ljudskim pravima žena. Bilo je riječi o rezultatima postignutim u pogledu primjene Konvencije SE o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), sa posebnim osvrtom na „Podgoričku deklaraciju protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici“, na osnovu koje su se lideri Brdo Brioni procesa obavezali da će jačati rodnu ravnopravnost, posebno na liderskim pozicijama i iskorijeniti nasilje nad ženama i nasilje u porodici u Jugoistočnoj Evropi. Takođe, posebno je istaknut značaj usvajanja Akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 SB Ujedinjenih nacija. Sagovornice su se saglasile da obje zemlje imaju kvalitetan zakonodavni okviru u oblasti rodne ravnopravnosti i ukazale na značaj njegovog efikasnog sprovođenja.

Naziv aktivnosti	Skup povodom obilježavanja Evropskog dana samostalnog življenja
Datum	5. maj 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG) u saradnji sa Centrom za multimedijalnu podršku – CEZAM, uz finansijsku podršku Ambasade SAD u Podgorici i posredstvom Programa malih grantova Demokratske komisije
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, poslanici/e mr Aleksandar Damjanović, mr Branka Tanasijević, Mladen Bojanić, Dritan Abazović i Miloš Konatar, ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Siniša Bjeković, predstavnici/e Zavoda za zapošljavanje, predstavnici/e nevladinih organizacija, kao i predstavnik Ambasade SAD-a u Podgorici.
Kratak opis aktivnosti	Skup je organizovan u cilju promocije samostalnog života osoba s invaliditetom (OSI) pod sloganom „Samostalni život osoba s invaliditetom – zaista živjeti“. Na skupu je prikazan dokumentarni film snimljen u okviru projekta „Sloboda izbora“, a prisutni građani imali su mogućnost da putem „Igre ograničenja“ steknu iskustvo invaliditeta.
Dodatni komentar	Odbor pruža kontinuiranu podršku svim ranjivim grupama u njihovoj borbi za ostvarivanje i unapređenje njihovih ljudskih prava i sloboda.

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora i zamjenika predsjedavajuće Instituta za inkluzivnu bezbjednost
Datum	4. april 2016.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak i zamjenik predsjedavajuće Instituta za inkluzivnu bezbjednost Miki Jačević
Kratak opis aktivnosti	Na sastanku se razgovaralo o potrebi izrade akcionog plana za primjenu Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN, kao i budućoj saradnji sa Odborom

Naziv aktivnosti	Kampanja „Jedna milijarda ustaje protiv nasilja nad ženama“
Datum	14. februar 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Kancelarija UNDP u Crnoj Gori i NVO „Sigurna ženska kuća“
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, stalna predstavica Kancelarije UNDP u Crnoj Gori Fiona Mekluni, kao i mnogobrojni/e drugi/e aktivisti/kinje koji/e se zalažu za ljudska prava žena-
Kratak opis aktivnosti	Podgorica je bila dio planetarne kampanja Milijarda ustaje, osmišljena da pruži podršku ženama žrtvama nasilja. Svake godine, na ovaj dan, plesom širom svijeta, iskazuju se protesti zbog nasilja nad ženama. Ples podrške je sa ciljem da se svako nasilje nad ženama kazni. Ples nosi poruku da svako treba da osjeti i pokaže snagu zajedništva u borbi protiv nasilja nad ženama i osnaži svaku žrtvu da prijavi nasilje.

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice i člana Odbora Nade Drobnjak i Nikole Gegaja sa Predsjednikom Crne Gore Filipom Vujanovićem
Datum	9. februar 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović, predsjednica Odbora Nada Drobnjak, član Odbora Nikola Gegaj, izvršna direktorica NVO „Sigurna ženska kuća“ Ljiljana Raičević i savjetnica Predsjednika Crne Gore Sonja Tomović Šundič
Kratak opis aktivnosti	Delegacija je obavijestila Predsjednika o Međunarodnoj konferenciji „Opšte i specijalizovane usluge podrške za žene sa iskustvom nasilja – garancije dostupnosti i kvalitet usluga“, koja je održana 25. novembra 2015. godine u Podgorici, kao dio kampanje „16 dana borbe protiv nasilja nad ženama“. Na konferenciji je usvojena Podgorička deklaracija

	<p>kao važan dokument za osnaživanje politike rodne ravnopravnosti na lokalnom, nacionalnom i regionalnom nivou. Predsjednik je saopštio svoju podršku Podgoričkoj deklaraciji, uz očekivanje da će ona dobiti i regionalnu podršku.</p>
--	--

Naziv aktivnosti	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak učestvovala je u radu Taiex Radionice na temu „Rodna ravnopravnost u medijima“
Datum	29. januar 2016.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa TAIEX programom Evropske komisije
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori ambasador Mitja Drobnič, predstavnik Kancelarije EU za skandinavski javni servis u Briselu Šarlot Niklason, Karin Majls, sa Univerziteta Sodertom u Švedskoj, novinarka HRT-a Elizabeta Gojan.
Kratak opis aktivnosti	<p>Cilj radionice je upoznavanje predstavnika/ca medija sa politikom rodne ravnopravnosti, uz sprovođenje obaveza koje proizilaze iz Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2013-2017 i Akcionog plana za Pregovaračko poglavlje 23: Pravosuđe i temeljna prava.</p> <p>Diskusija se odvijala u okviru panela: Rod i javni RTV servis-najbolja praksa i prostor za poboljšanje; Rodna ravnopravnost u medijima u Švedskoj: trenutno stanje i najbolji primjeri iz prakse; Sport ili ženski sport – rodna ravnopravnost sa sportskog aspekta; Borba protiv rodni stereotipa i seksizma u medijima u Švedskoj: feminizam i LGBT – aktivizam tokom posljednje decenije: Mehanizmi kontrole u medijima i monitoring medija u cilju implementacije rodno osjetljivog pristupa u medijskom izvještavanju.</p>

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Nade Drobnjak sa šeficom Misije OEBS-a ambasadorkom Janinom Hrebičkovom
Datum	27. januar 2016. godine
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, ambasadorka Janina Hrebičkova i koordinatorka za poslove rodne ravnopravnosti u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori Aleksandra Vujisić
Kratak opis aktivnosti	<p>Ambasadorka Janina Hrebičkova uz naglasak dosadašnje uspješne saradnje istakla je važnim njen nastavak u cilju orodnjavanja politika i reprezentacije iskustva muškaraca i žena koji grade demokratsko društvo i mir u regionu. Okvirni plan rada Misije OEBS-a u Crnoj Gori za naredni period kao važnu komponentu sadrži i pitanje rodne ravnopravnosti, potrebu za stvaranjem atmosfere za mir, bezbjednost i poštovanje ljudskih prava i ekonomskog prosperiteta. Takođe, iskazana je spremnost za nastavak saradnje na primjeni Rezolucije 1325 Sajeta bezbjednosti UN „Žene, mir i bezbjednost“.</p> <p>Predsjednica Odbora zahvalila se Misiji OEBS-a u Crnoj Gori na podršci u radu Odbora, a posebno u segmentu praćenja primjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti, saradnji sa lokalnim zajednicama i organizovanju edukacija o rodnoj ravnopravnosti.</p>

**

Naziv aktivnosti	Izložba „Nit je trag“ autorke Jelisave Kalezić, poslanice
Datum	21. jul 2016.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici	Članovi/ice Odbora za rodnu ravnopravnost, poslanici/e, predstavnici/e međunarodnih organizacija, civilnog sektora, državnih organa, građani/ke i zaposleni u Službi Skupštine
Kratak opis aktivnosti	<p>U holu Skupštine Crne Gore, otvorena je izložba tapiserija pod nazivom „Nit je trag“ autorke Jelisave Kalezić, poslanice. Izložba je organizovana, uz podršku Odbora za rodnu ravnopravnost, povodom obilježavanja 70 godina od kada su žene stekle pravo glasa u Crnoj Gori, 75 godina od kada su žene prvi put učestvovala u izboru organa vlasti u Beranama i 75. godišnjice Trinaestojulskog ustanka. Na izložbi su predstavljene tapiserije nastale u vremenu od 1972. do 2016. godine. Triptih – Proljeće, Ljeto, Jesen; Nestali diptih – Jesen u Polimlju; Zima u Kanjonu Tare; Molitva Sv. Petki; Paul Kle i ja; Oktobar pored Bistrice i Lima; Pored prozora na 5000 m, misleći na Kandinskog; Poslije sto godina: Rascvjetanje Maljevićevog Crnog kvadrata; Ljeto u Vraneškoj dolini: vedra noć i sunčan dan; Cvijeće pored prozora, za Vinsenta.</p> <p>Izložbu je, uz prisustvo poslanika/ca, predstavnika/ca međunarodnih organizacija, civilnog sektora, državnih organa, građana/ki i Službe Skupštine, otvorila Nada Drobnjak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost.</p> <p>Nada Drobnjak je otvarajući izložbu rekla da, na prvi pogled, može izgledati neobično da se Odbor za rodnu ravnopravnost odlučio da obilježi velike jubileje otvarajući izložbu tapiserija, ali da je suštinski poruka ovog čina da žene podjednako kao i muškarci učestvuju u kreiranju društva i da sobom nose i materijalno i nematerijalno kulturno blago Crne Gore.</p> <p>Govoreći o predstavljenim radovima kazala je „Pred nama je Jelisavina priča o četiri godišnja doba, podsjećanje da smo svi na gubitku u nestabilnim vremenima, pa i njen rad, jer je diptih Jesen u Polimlju izgubljen u sarajevskim ratnim stradanjima. Tu je Sv. Petka koja se smatra zaštitnicom žena, a njoj se moli autorka i Paul Kle, koji je rekao da umjetnost ne oponaša vidljiv svijet – ona omogućava njegovo postojanje. Oktobar pored Bistrice i Lima podsjeća na stihove zavičajnog pjesnika Rista Ratkovića „Kao tvoji, rodni Lime, ničiji talasi milo mi ne žubore“. Posmatrajući tapiseriju Pored prozora na 5000 m Misleći na Kandinskog, ne možemo a da se ne sjetimo njegovog stava da svaka boja ima tri bitna kretanja – od posmatrača, ka posmatraču i</p>

	<p>kretanje u sebi. Maljević je 1915. godine naslikao Crni kvadrat na bijeloj podlozi i nazvao ga „Neuokvirena ikona moga vremena“ što je, može se reći, predstavljalo i nastanak suprematizma koji u svojoj platformi naglašava neophodnost „ekonomičnih formi“. Nakon 100 godina na Jelisavinoj tapiseriji ovaj kvadrat se rascvjetava, ali i dalje ostaje u ekonomičnoj formi i sigurna sam nastavlja „Neuokvirenu ikonu Jelisavinog vremena“. Ljeto u Vraneškoj dolini: vedra noć i sunčan dan je povratak zavičaju, ali i pozitivnim emocijama. Cvijeće je bilo jedna od inspiracija velikog slikara Visenta Van Goga, a vjeruje se da su djela sa karakterističnim cvjetovima nastala u periodima umjetnikovog optimističkog stanja. On je govorio mi umjetnici ne slikamo djela onakvim kakva su nego onakvim kakvim naš duh osjeća da treba da budu, a Jelisavin duh je osjetio da treba da pokloni cvijeće Vinsentu. Jelisava je svojim nitima ostavila ne samo svoj trag, već i trag ženskog kulturnog nasljeđa i zahvalni smo što nam njena nit, baš kao da je Arijadnina, pomaže da slijedimo vlastiti trag i izađemo iz lavirinta“.</p> <p>Autorka izložbe „Nit je trag“ poslanica Jelisava Kalezić, izrazila je zahvalnost svima koji su učestvovali u realizaciji ove izložbe kojom se obilježavaju važni događaji iz istorije crnogorskog naroda, naglasivši da je rad na tapiserijama bilo njeno spontano utočište u kulturom nasljeđu njenih pretkinja. Takođe, izrazila je uvjerenje da bi ovom izložbom mogla da podstakne drugačiji odnos i veće uvažavanje ručnih radova žena u Crnoj Gori, jer se to umijeće gubi, a to je dragocjeni dio naše i materijalne i nematerijalne kulture.</p>
--	--

SEKRETARKA ODBORA

Snežana Grupković,s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA

Nada Drobnjak,s.r.